

Marian Płachecki

Dialektyka "Lalki" Bolesława Prusa, Stanisław Eile, "Pamiętnik Literacki" R. 64 (1973) : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 16/50, 126

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(I) EILE Stanisław: Dialektyka "Lalki" Bolesława Prusa.
"Pamiętnik Literacki" R. 64:1973 z. 1 s. 3-51.

"Lalka", ujęta w kategorii Bachtina, Lubbocka i Bootha, okazuje się powieścią na swoje czasy rewelacyjną - kojarzy powieściową homofonię z polifonią, co autor pokazuje: 1) analizując "strategię narracyjną" (między sprawozdawczością a moralizatorstwem na wzór powieści tendencyjnej) i konstrukcję bohaterów (szereg o malejącej polifoniczności i wzrastającej homofoniczności obrazu: Wokulski, Izabela, Rzecki, inne postacie); 2) ustalając pozycję "Lalki" w tradycji literackiej (między Dickensem i Thackerayem a Flaubertem, z którym łączy "Lalkę" narracja sceniczna, i Dostojewskim, do którego odsyła chwyt nagłych zwrotów fabularnych, rozbijający jednoznaczność postaci); 3) rozważając ideową wymowę powieści (skomplikowany stosunek do obyczajowości romantycznej, krytyka arystokracji, "wielki dialog" na temat udziału "idealistów" w postępie cywilizacji).

BP/50/9

M.P.

(I) EILE Stanisław: Perspektywa narracyjna a zagadnienie autorstwa. (Rozdział pracy pt. "Światopogląd powieści").
"Ruch Literacki" R. 13:1972 z. 6 s. 351-362.

Powołując się na prace Ingardena, Lubbocka, Winogradowa, Wyki i in., autor uściśla różnice między autorem realnym, autorem pojmowanym jako podmiot sprawczy i narratorem. Stwierdza przy tym, iż narratora określa jedynie strategia opowiadania i związana z nią kwestia perspektywy wobec "opowiedzianego", nie może więc on stanowić ostatecznej instancji znaczeniowej i światopoglądowej utworu. Konieczny jest dalszy punkt odniesienia, jakim jest podmiot twórczy, zawarty implícite w dziele literackim, który zostaje określony terminem "autor", w odróżnieniu od autora rzeczywistego, i przedstawiony jako nadrzędna instancja wszystkich zabiegów składających się na strukturę znaczeniową utworu.

BP/50/10

H.F.